

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändrad av	Ändringar
2023-03-30	1	Sari Roponen	Skapat dokument

Restaureringsplan för N2000-området Gripsholms hjorthage inom projektet LIFE RestoRED

LIFE19 NAT/SE000172

Summary

This document provides a brief overview of the measures that will take place in the LIFE RestoRED project at the N2000 site Gripsholms hjorthage. Location of different actions can be seen in the maps in the end of this document.

Om Projektet

Projektet LIFE RestoRED arbetar med att restaurera skötselkrävande naturtyper, mestadels betesmarker och slåtterängar. Arbetet utförs inom N2000-områden under åren 2021 till 2027. Naturtyperna som restaureras finns med på den rödlista för naturtyper som EU tagit fram. Arbetet som omfattas av den här restaureringsplanen utförs av Länsstyrelsen i Södermanlands län. Läs mer om projektet på webbplatsen [Startsida - LIFE RestoRED](#)

Uppgifter om området

Natura 2000-område: Gripsholms hjorthage SE0220085

Naturreservat: Gripsholms hjorthage Id 2001316

Län: Södermanland

Kommun: Strängnäs

Förvaltare/kontaktperson på Länsstyrelsen: Statens fastighetsverk/Sari Roponen

Koordinater för restaureringsområde: 33V 625621 6570309 UTM

Beskrivning av objektet

Hjorthagen har sedan 1600-talet utgjort foder- och betesmarker för Gripsholms kungsgård. Under 1860-talet anlades Hjorthagen som kombinerad; "djurgård och promenadpark" till det närliggande Gripsholms slott. Området är som namnet beskriver ett hjorthägn och det är hjortarna som står för hävden i området. Idag används hela området som betesmark för ca 100 dovhjortar och är samtidigt ett populärt strövområde.

I samband med trädinventeringen noterades strax över 1000 träd med särskilda värden inom hägnet vilket är unikt för Sverige. De många ekarna i östra delen står glest och nedfallna grenar och lågor är i stor utsträckning bortstäddade. I sluttningen mot sydväst dominerar högresta tallar. Lind, alm, ask, bok, asp och apel förekommer också i området. Många av ekarna och lindarna är grova och håliga. Många rödlistade skalbaggsarter och andra invertebrater har observerats på området bl.a. Läderbagge *Osmoderma eremita* och Gammelekklokrypore *Larca lata*. Oxtungsvamp är mycket vanlig på ekarna och tyder på långt gången brunröta i de gamla träden. Fyra fladdermusarter finns noterade. För att säkerställa ekens framtid i hägnet har på senare tid ekplantering skett, varefter viltstängsel uppsatts för att skydda plantorna från betande hjortar. Även andra trädslag, t.ex. lind, hassel, björk har också planterats. Hävdgynnad kärlväxtflora förekommer sparsamt.

Syfte och mål med åtgärderna i projektet

I det här området ska naturtypen 9070 Trädklädd betesmark ges en stärkt ekologisk status genom att återväxten av trädbeståndet försäkras. Den framtida skötseln av burar och vattning under tillväxttiden kommer att skötas av ansvarig trädgårdsmästare på Gripsholms hjorthage/ Statens fastighetsverk. Ett antal äldre lindar kommer att återhamlas. Hamlingens effekter på trädet tex i form av barkstrukturer och snabbare utveckling av håligheter bidrar till den biologiska mångfalden av t ex fladdermöss, trädinsekter, lavar, mossor och svampar. Status för tillväxt och vitalitet och mängden håligheter för ett antal av områdets skyddsvärda träd kommer att studeras

genom inventering. Områdets fladdermusfauna kommer att inventeras genom samarbete med länsstyrelsens miljöövervakningsprogram.

Allmänheten och sakägare ska ha fått kunskap om projektet genom skyltning.

Tabell 1 Naturtyper som omfattas av projektåtgärder

Naturtypskod	Natura 2000 naturtyp (namn)	Areal (ha)
9070	Trädklädd betesmark	

Åtgärder som är aktuella i N2000-området Gripsholms hjorthage

Tabell 2 Planerad omfattning

Action	Namn	Längd (m)	Area (ha)	Antal
C3.1	Plantering av träd			30
C3.3	Skydd plantering			30
C3.5	Hamling			30
D1	Fotodokumentation			1
D2.1	Uppföljning av naturtyper			1
D2.4	Uppföljning ekologisk status för träd			1
D3.2	Uppföljning av fladdermöss			1
D5.2	Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare			1
D5.3	Planering och utvärdering av skapande av död ved			1
E1.1	Obligatorisk projektskyt			1

Beskrivning av åtgärderna

Action C3.1 Plantering av träd

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-04-30

Genomförs: Våren 2021 och hösten 2023

Beskrivning:

I dagsläget råder brist på yngre ekar i området vilket innebär att åtgärder måste vidtas för att överlappa generationsglappet. Områdets trädbestånd består huvudsakligen av gamla ekar och vi kommer att plantera små ekar i burar. Det är nödvändigt att skydda ekar i burar eftersom den naturliga förnyringen betas av dovhjortar som finns i området. Restaurering genom trädplanteringar är regionalt prioriterat och kommer att bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås för naturtypen trädklädda betesmarker samt för den av EU bestämda direktivarten läderbagge. Plantering av ek kommer ske inom bestämda ytor och är nödvändigt för att möjliggöra att ekar finns i olika åldersklasser.

Plantering av ekar sker genom ett samarbete med Statens fastighetsverk som förvaltar reservatet. Alla åtgärder tas upp och planeras gemensamt på samrådsmöten och kontakter med personal på slottsförvaltningen som också planterar och sköter plantorna efter planteringen dvs. vattnar plantorna under sommaren och tar bort ogräs vid behov.

Olika trädstorlekar kommer planteras. På hösten 2021 planterades 75 små ekar i 25 burar. Vidare planer för plantering av lite större träd kommer att diskuteras vid samrådsmötet hösten 2023. Avtalet med Statens Fastighetsverk för höstens plantering (2023) har skickats i väg.

Action C3.3 Skydd plantering

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-04-30

Genomförs: Våren 2021 och våren 2023

Beskrivning:

I samband med plantering av små ekar ska skyddsburar byggas upp runt plantorna. Burarna ska vara tillräckligt robusta och höga att de hindrar hjortbetet tills plantorna når den åldern att de klarar sig utan skador. Modellen som använts i hagen tidigare har visat sig fungera bra.

Action C3.5 Hamling

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: trädvårdsplan hösten 2022/ hamling mars 2023

Beskrivning:

Åtgärden planeras tillsammans med Statens fastighetsverk och av länsstyrelsen anlitad arborist. En trädvårdsplan skapas och därefter planeras åtgärdsbehoven. Detta kan innebära att beskärningen kan bli en mer traditionell hamling eller att kronreducerade vårdande åtgärder genomförs. Syftet med åtgärden är att förlänga livet och vårda de tidigare hamlade/kronreducerade träden.

Ökande livslängd bidrar till den biologiska mångfalden av t ex fladdermöss, trädinsekter, lavar, mossor och svampar genom att med stigande ålder skapas t ex håligheter och barkstrukturer som yngre träd saknar.

Action D1.Fotopunkter

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs:

Beskrivning:

För att dokumentera effekten av restaureringsåtgärderna kommer foton att tas på strategiska platser före restaureringsåtgärder och efter genomförda åtgärder. Fotopunkterna finns utmärkta på *karta nedan (publiceras senare)*.

Fotodokumentation sker också under genomförandet av projektet och publiceras som en enkel rapport på projektets webbplats [Startsida - LIFE RestoRED](#)

Action D2.1 Utvärdering av bevarandestatus för naturtyper

Möjlig tidsperiod: 2026-03-01 till 2027-02-28

Genomförs:

Beskrivning:

Efter genomförd restaurering ska en bedömning göras om statusen för de naturtyper som restaurerats har förbättrats. Bedömningen sker genom observationer på plats och kan genomföras av den som ansvarat för restaureringen, eller en särskild inventerare. Data från genomförda inventeringar av arter och naturtyper används också som underlag för bedömningen. Bedömningen kommer slutligen att registreras i Naturvårdsverkets databas NNK.

NNK: Naturtyp status Icke fullgod Natura-naturtyp
 NNK: Komplex <Null>
 NNK: Förändring Faktiskt förändring av bevarandestatus/naturtypsareal
 Från LIFE geodatabasen 2021-10-11

Action D2. 4 Uppföljning ekologisk status för träd

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-08-31

Genomförs: Trädvårdsplan 2022 och 2025/Inventering 1 sommar/höst 2022, inventering 2 sommar/höst 2025

Gripsholms hjorthage är ett tätortsnära område med, för länet och nationellt prioriterad, trädbevuxen betesmark av typen ekhage (9070) med mer än 1000 inventerade skyddsvärda träd. En del av områdets träd kommer att inventeras både innan åtgärder genomförs och efteråt med hjälp av Skyddsvärda träd-appen, som används nationellt för att inventera skyddsvärda träd inom åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd. I appen bedöms t ex trädets omkrets, vitalitet och hålstadier. Även efterträdare registreras. Inventering sker på fem utvalda områden där projektåtgärder; planering av träd och hamling, kommer att utföras. En vårdplan för träden kommer att göras innan hamlingen/kronbeskringen.

Action D3.2 Uppföljning fladdermöss

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-08-31

Genomförs: 2021 och 2025

Beskrivning:

För uppföljningen används ”[Uppdaterad metod fladdermoss-artkartering-utyp-v-1-2-20210414](#)” som finns publicerad på Naturvårdsverkets webbplats. Uppföljningen sker i samarbete med miljöövervakningen av fladdermöss i länet.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats [Startsida - LIFE RestoRED](#) och Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Action D5.2 Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs:

I samband med restaureringsåtgärder kommer särskild hänsyn tas till pollinerarnas framtida miljö. Undersök möjligheter att plantera eventuellt blommande taggiga buskar i burarna med de stora träden t ex slån. (*Åtgärderna finns utmärkta på kartor nedan, publiceras senare*).

För planeringen av pollinerarnas miljö har projektets receptsamling för möjliga åtgärder använts och efter genomförd restaurering kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats [Startsida - LIFE RestoRED](#) och Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Action D5.3 Planering och utvärdering av skapande av död ved

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023/2026

Beskrivning:

I samband med avverkning av träd inom action C.3.5 kommer död ved att skapas. Ris och större grenar kommer att lämnas kvar i högar inom området. (*Åtgärderna finns utmärkta på kartor nedan, publiceras senare*). För planeringen av vilken död ved som ska skapas har projektets checklista använts och efter genomförd avverkning kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Observera att området är välanpassat för mulmholkar. Här kan många ovanliga hålträdsbundna arter gynnas. Detta gäller tex läderbagge, som är utpekad som prioriterad art i EU:s art- och habitatdirektiv och registrerad på område. Planera utplacering av mulmholkar tillsammans med ÅGP och reservatsförvaltningen (Statens fastighetsverk).

Action E1.1 Obligatorisk projektskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023

Beskrivning:

En skylt som beskriver projektets arbete kommer att sättas upp. Placeringen av skylten finns utmärkt på karta (se detaljkarta s. 9).

(Action E1.2 Temaskylt)

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2025/2026

Beskrivning:

CAB K tar fram en temaskylt om mulmholk & ekmiljöer. Det kan vara intressant att ha den här också.

Kartor**Bild 1** Översiktskarta, N2000-området Gripsholms hjorthage

Overview for the site Gripsholms hjorthage

Bild 2 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet

Detailed map for measures in the project.

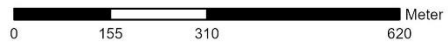
Bild 1

Legend

Irr_main_punkt (ext-geoportal) Action ● C3.1 - Plantering träd	● C3.3 - Skydd plantering ● C3.5 - Hamling ◆ D3.2 - Uppföljning av fladdermöss ■ E1.1 - Obligatorisk projektskylt	Irr_main_yta (ext-geoportal) Action ▨ D2.4 - Uppföljning ekologisk status för träd

© Länsstyrelsen
© Lantmäteriet

Bild 2

LIFE-programmet

Den här restaureringsplanen har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt. Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats: <https://ec.europa.eu/easme/en/life>